Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Mertxe Ugarte Atxotegi

Eibar, Gipuzkoa (1927)

Aurkibidea

Biografia

Eibarren jaio zen, Elgetakalean, 1927. urtean. Aita Amorebietakoa zuen, ama eibartarra. Oso ondo gogoratzen ditu umetako Eibar eta gerra aurreko kale zaharrak: Arraindegi, Birjiñape, Barrenkale, Elgetakale, Piparkale (Ifarkale) eta abar. Elgetakale inguruko taberna eta dendei buruzko informazio asko ere eman du elkarrizketan: Badeteneko taberna, Ermuarrareneko okindegia, Buruneko sagardotegia... Sinfo denda ezaguna ere gertu-gertutik ezagutu izan du, bere amama baitzen Sinforosa "Sinfo" oihal eta bordatuen denda ezaguneko ugazaba.

Zintak

EIB-024

- **Proiektua**: Eibarko ahozko ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 2007-12-19
- **Iraupena**: 39 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Idoia
- **Transkribatzailea(k)**: Azpiri, Lore
- **Emalea**: Sarasua Aranberri, Asier

Pasarteak

1. Elgeta kalean jaioa

- **Erref**: EIB-024/003
- **Iraupena**: 0:04:12. **Hasi**: 00:01:23. **Bukatu**: 00:05:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Eibarko Elgeta kalean jaio zen. Telefonica zegoen han, Muruaneko harategia, okindegia, taberna... Italianoak mantekatuekin joaten ziren udan, izozkiekin. Pipar kalea (Ifar kalea). Tindategia. Tunelean korta zuten okindegikoek, zaldiak. Portalea plaza, arbolekin eta iturriarekin.

2. Herriko jolastokiak

- **Erref**: EIB-024/004
- **Iraupena**: 0:03:07. **Hasi**: 00:05:35. **Bukatu**: 00:08:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:
Elgeta kalea ezaguna zen. Zeintzuk bizi ziren han. Iturritxoa. Portalean jolasten zuten, eta udan Urkira arratsalde pasa. Zelaia eta San Lorenzo ermita. Jokoan egoten ziren andreak, kartetan, eta umeak jolasean. Kantina ere bazegoen. Afariak, meriendak, udan eta neguan. Afariketan jolasten zuten.

3. Esneduna etxeraino

- **Erref**: EIB-024/005
- **Iraupena**: 0:00:40. **Hasi**: 00:08:42. **Bukatu**: 00:09:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Kurutzeko baserritik esnea ekartzen zieten etxera. Askan zapaburuak hartzen zituzten. Lekamendi.

4. Eibarko tabernak

- **Erref**: EIB-024/007
- **Iraupena**: 0:03:36. **Hasi**: 00:10:31. **Bukatu**: 00:14:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:
Badeteneko tabernako kontuak. Pipar kalean, ile-apaindegia eta Buruneko taberna. Ardoa, zahagikoa. Abesteko ohitura. Kontzeju zaharra. Gerraostean, Telefonica eta beraien etxea bakarrik geratu ziren zutik.

Transkripzioa
-Eta lehen aittatu dozu Badeteneko tabernia.

-Tabernia, bai.
-Hori famaua zan Eibarren, ez?
-Bai, gaiñera esaten eben... Bueno, ni akordatzen naiz eurak, Badetesia ta danak akordatzen naiz. Elena zan bera. Gero ekazen alaba bi; bat ezkonduta. Ezautzen dozuz Jesus Trokaola ta Inazio Trokaola?
-Bai, izenez bai.
-Haretxen ama zan eren alaba bat, ta beste bat zan Faustina. Gero harek... ha separau ein zan gizonaandik ta gero [...] ipini eben tabernia Kalbetonen. Txistu badao ba? Hantxe euki eban tabernia harek, hil arte.
-Badetenekua orduan?
-Bai, bai, baiña hor ez zeuan jatekorik-eta, e, tabernia.
-Eta Elgeta kalian bai?
-Bai, Elgetan bai. Hor gaiñera esaten eben, ene... bazkari famoso... osea... jateko famosuak eta. Txomiñekua zelan zan? Ba Badetenekua.
-Ta kanpoko jendia-ta etortzen zan, ezta?
-Bai, bai, bai... Badetesia zan ha.
-Eta ha ze zan restaurana edo bestela tabernia be bai?
-Tabernia be bai. Ta Pipar kalian euan Telefonika aurrian euan etxe bat. Han beheian pelukerixia euan, ta gero hurrengo etxia zan Buruneko tabernia. Ez dozu entzun sekula?
-Sagardandegixa edo?
-Sagardandegixa zan Vista Alegren. Horren ostian zan. Eurena zan, e! Baiña ostian. Pipar kalian zan tabernia ta afarixak-eta emoten zittuen horrek be.
-Orduan Pipar kalian goixan?
-Ez, ez goixan ez, beheian. Osea, Bidebarrixetan etxe bat lehenengo ta hurrengo etxian tabernia. Ta hurrenguan be euan... saltzen zittuen... saltzen eben ardaua zaragikua. Eurok ez e, beste batzuk. Tantananekuak bizi zian han. Entzungo zenduan Tantananekuak. Juanito Tantana ta... Bai.
-Eta orduan honek taberna guztiok ezaunak zian Eibarren?
-Bai, bai... ezagunak zian danak, Burunekua ta Badetenekua ta famosuak zian.
-Badetenian entzun dot kantuan eitten zala asko, ezta?
-Bai, Kalbetonen be bai.
-Kalbetonen be bai?
-Bai. Hori Faustina, ene... kantu batzuk eitten zittuan! Ta hor [...] aitta ta harek eoten zian ta... zelan esaten etsen gaiñera.... eurak kantuari? Ez jata akordatzen izena. “La Escala” edo ez dakit zer esaten etsen.
-“La Escala”, bai.
-Ezautzen dozu, ezta? “La Escala” esaten etsen. Baiña kantuak eitten zittuen, e! Oin, ba, zenbat urte dia, ba, oindiokan? Bai, osea, kantu demasak eitten zittuen. Bai.
-Eta, bestela, esan dozu behekalderutz, Elgeta kalian, beheian, eskumatara Telefonikia.
-Elgeta kalian Caja de Ahorros-ia ta Pipar kalerutz Telefonikia.
-Eta Elgeta kaletik ezkerretara? Jeitsi eta ezkerretara? Han, konzeju zaharra edo...?
-Elgetatik igota gora?
-Ez, jeisten. Ertza eitten beheian parrokixa parian edo, konzeju zaharra edo ez zeuan?
-Aurrian. Bai, Caja de Ahorros-ian aurrian. Elgeta kalia holan ta hamen Caja de Ahorros-a ta hamen konzeju zaharra.
-Eta ze zan, aiuntamiento modoko [...]?
-Edifizio haundi bat zan, harrizko modukua edo zan. Ta erre ein zan ha. Baiña gero ta be... bueno, han postiak ikusten zian... jesus! Han dana eskonbro artian postiak [zian]. Ta gure etxia-ta geldittu ein zian. Osea,

Telefonikia ta gure etxia geldittu ein zian.
-A bai? Ba bakarrenetakuak izango zian!
-Bakar-bakarrik geldittu zian. Haretxek geldittu zian. Beste guztiak danak erre.

5. Gerra garaian, Amorebietara

- **Erref**: EIB-024/008
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:14:07. **Bukatu**: 00:16:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Gerra garaian, Amorebietara joan ziren, eta bueltan etxea ondo zegoen. Kontzeju zaharraren ondoan farmazia zegoen eta denda. Pipar kalea. Kanposantuko etxeak, Urkitxiki.

6. Hil kanpaiak

- **Erref**: EIB-024/009
- **Iraupena**: 0:03:43. **Hasi**: 00:16:42. **Bukatu**: 00:20:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kanpaiak

Laburpena:
Hiletak nolakoak izaten ziren. Hil kanpaiak 11, 9 edo 7, hildakoaren kategoriaren arabera. Meza entierroaren hurrengo egunean izaten zen batzuetan, beti goizean. Ezkontzak ere goizean. Hildakoa apaizgaia zenean, abesti gehiago. Txalet txiki bat zegoen, sakristia ondoan. Plaza Berria, iturria eta tanborreneko janari denda. Birjinapetik Areatzara jaisten zen.

7. Barrenkale eta Plazabarria

- **Erref**: EIB-024/010
- **Iraupena**: 0:04:16. **Hasi**: 00:20:25. **Bukatu**: 00:24:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:
Pixalekua zegoen orain Zuloagaren eskultura dagoen tokian. Balkonada, bi zuhaitz handi eta esertzeko lekua. Barrenkalerako jaitsiera. Casino

Conservador zegoen. Arraindegi kaletik Birjinapera. Plaza Berriko kasinoa. Tanborreneko denda. Fernandezen auto garajea.

8. Gozoki saltzaileak

- **Erref**: EIB-024/011
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:24:41. **Bukatu**: 00:26:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:
Barrenkalen, eskailera zegoen. Txutxulereneko denda, Jose Marirena. Barkileroa kalean egoten zen. Erruberari eragin, eta sariak; gehiena, 30 barkilo. Txutxuleroak txokolatea, azukariloak... egiten zituen. Katukale. Gozokiak.

9. Birjinapea

- **Erref**: EIB-024/012
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:26:50. **Bukatu**: 00:28:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Aisia » Taberna giroa » Kafetegiak eta gozotegiak

Laburpena:
Birjinapea izena nondik datorren ez daki. Etxe handi bat zegoen, eta okindegia. Tunelaren gainean Casino Artista zegoen, eta gabilondotarrak bizi ziren gerra aurretik. Tailer txikiak.

10. Eskolara Untzagara

- **Erref**: EIB-024/015
- **Iraupena**: 0:03:10. **Hasi**: 00:28:59. **Bukatu**: 00:32:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:
Eskolara Untzagara joan zen lehenengo, udaletxe azpira, eta gero Jardinetara. Mutilak frontoi zaharrera joaten ziren. Gerra ostean mojek eskola ematen zuten. Eskolako oroitzapen onak ditu. Liburuak bazituzten. Ahizpak batxilergoa egin zuen, Oñatin. Jardinetako eskola. Aldatzeko mojak ere bazeuden. Fraideak, lehenengo La Sallekoak eta gero korazonistak.

11. Tortoloxak

- **Erref**: EIB-024/017
- **Iraupena**: 0:02:01. **Hasi**: 00:32:17. **Bukatu**: 00:34:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Jolasak: tortoloxekin eta txirikiletan nola jolasten zuten. Diaboloa, kanikak. Jendea joaten zen Matsariara, baina bera ez.

12. Sinforen denda

- **Erref**: EIB-024/019
- **Iraupena**: 0:03:07. **Hasi**: 00:34:33. **Bukatu**: 00:37:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Sinforen denda non zegoen. Amamak jarri zuen denda. Bordatuak, oihalak... Hainbat sari jaso zituen, eta erakutsi ere egiten zuen. Arreoak. Albenizeneko fruta denda. Muñoaneko hotela. Merkatu plaza. Txerriak kalean hiltzen zituztenik ez du gogoratzen.

13. Dendari lana gustatu ez

- **Erref**: EIB-024/021
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 00:37:47. **Bukatu**: 00:39:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:
Sinforen denda non zegoen. Ama egoten zen dendan, eta bordatzen ere bai. Dendan egotea ez zitzaion gustatzen berari. Okindegia ere bazuten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-10-27

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**

Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com